

A SAJÁT ÉLETÜNKBŐL KEZDÜNK DOLGOZNI

– Deák Katalin beszélgetése Lung László Zsolt színésszel –

Hét évadon át volt a Csíki Játékszín társulatának tagja, majd az Aradi Kamaraszínháznál játszott. Jelenleg a kézdivásárhelyi Vigadó Művelődési Ház igazgatója, valamint az ott működő Városi Színház színésze. Emellett az Open Stage paródiatársulat tagja, producere.

Egy előadás dramaturgiaként dolgozhattam Kézdivásárhelyen, akkor ismertem meg Zsoltot. Ritkán találkozom olyan színésszel és olyan emberrel, aki ennyire bátran fel meri vállalni magát – akár színpadon, akár beszélgetés közben. „A színpad ledobja magáról a felesleget” – mondja Zsolt. Mintha ezzel arra is utalna, hogy minél több felesleggel pakoljuk tele magunkat, annál kevésbé látszik, akik valójában vagyunk. A mondatokat tehát igyekeztem megszabadítani a feleslegtől, hogy feltűnhessen az, ami a szavak mögött rejtőzik.

– Kovásznán születél. Mi a legmeghatározóbb emléked az ott töltött éveidből?

– A legerősebb érzés, amit fel tudok idézni, hogy folyamatosan tartottam valamitől. Félttem, hogy felelni fogok románból vagy magyarból, de nem azért, mert nem voltam felkészült, hanem mert valami miatt sokszor gyomorgörcsrel indultam iskolába. Otthon is szigorúság volt, és ez egy idő után felgyűlt. Ezt a frusztrációt pedig az egyetemre is vittem magammal.

Először sikertelenül felvételiztem Vásárhelyre; és ha visszagondolok arra, hogy milyen lehettem akkor, én sem vettem volna fel magam az egyetemre. A kezemet például mindig zsebre vágтам. Később aztán egyik tanárom kérésére zsebre tett kézzel kellett végigénekelnem egy népdalt, hogy valahogy elfelejtsem ezeket a görcsöket.

Próba közben ötpercenként néztem a tanárookra, hogy jól csinálom-e, és ők örültek meg ettől. Mindenben bizonytalan voltam. Ha volt a kezemben egy pohár, azon gondolkodtam, vajon letehetem-e; és ha igen, hogy kell jól letenni (*ott a kezében egy pohár; eljátssza, hogy nem meri letenni az asztalra*). Időbe telt, amíg megtanultam próbálni – bátran beledobni magam.

Emlékszem, az egyik vizsgán nem hallották, mit mondtam. Annyira halkan beszéltem, hogy még abban a kis térben sem lehetett megérteni. Csak elmotyogtam a szavakat. Mondtam is, nem is.

- *Mikor sikerült végre elengedned ezeket a görcsöket?*

- Amikor megéreztem, hogy biztonságban vagyok. El kellett hinnem, hogy ha mondok valamit, figyelnek rám. Azelőtt folyton azt gondoltam: 'nem szólalok meg, mert úgyis csak hülyeséget mondok'. El kellett jutnom addig, hogy 'most én is meg merek szólalni'.

Azt hiszem, szükségem volt arra a közösségre az egyetemen, és túlzás nélkül jelenthetem ki, hogy jó tanárokkal talákoztam. Ferenczy István bácsi volt a vezetőtanárom. Harmadévtől viszont a betegsége miatt egyre ritkábban tudott órákat tartani. Gáspárik Attilától tanultuk a színész mesterséget és az improvizációt. Voltak olyan próbák, amikor egyszerűen azt éreztem: 'ez nem nekem való; azért kínlódnak velem ennyit, mert tehetségtelen vagyok'. Később aztán megértettem, hogy ezek a kiértékelők miért voltak hasznosak. Gáspárik segített feloldani a szorongásaimat, és rávezetett arra, hogy elkezdjek bízni magamban. Felismerte például, hogy van humorom.

- *Ma már nehezen lehet rólad elképzelni, hogy valamikor nem tudtál erről.*

- Nem igazán figyeltem arra, hogy vicces vagyok-e, nem ez volt a lényeg. Nem gondoltam rá, hogy egyáltalán az lehetek. Emlékszem, egy tanév végi vizsgán improvizálnom kellett, a tanárok meg elkezdtek nevetni, és én ettől elszálltam: 'jaj, volt egy poénom!' Nem számított, hogy másnak huszonöt volt. Vakáció után már úgy tudtam visszamenni az egyetemre, hogy a kovászmai hétköznapiakat végre otthon hagytam, elkezdtem csak a feladataimra koncentrálni, azokba fektettem az energiámat.

- *Az egyetem után felvettek a Csíki Játékszínhez. Érezted akkor a 'tanári tekintet' hiányát, vagy azt, hogy a kőszínházi rendszerben kevésbé figyelnek a színész szakmai fejlődésére?*

- Nem mondhatom, hogy nem figyeltek rám. Az *Egy csók és más semmiben* rögtön főszerepet kaptam, és *A dzsungel* könyvében sem hanyagoltak. Mindkettő nagyszerű előadás volt. De igen, a pedagógiai

vonat valóban eltűnt az életemből. Persze lehet, hogy egy idő után el is kell tűnnie.

Azt viszont most is szeretem, ha a labda a rendezőnél van – valószínű, hogy ezt a tanárcentrikus iskola táplálta belém. Legelőször arra törekszem, hogy minél pontosabban megértsem, a rendező hogy akarja felépíteni az előadást. Abban a pillanatban az, hogy én mit képzelek a szövegről, másodlagos. Szeretem tehát átadni magam neki: vigyen magával!

Feszült leszek viszont, ha megérezem, hogy nem tudjuk, merre tartunk. Sokáig türelmes vagyok, de ha azt látom, hogy kamuzás folyik, hogy úgy teszünk, mintha minden rendben lenne, közben meg nagyon nincs, azt nem tudom elfogadni. Jó rendező hiányában attól félek, hogy a színészi megoldások közül a kényelmesebb verziót fogom választani: azt, amiről tudom, hogy biztosan működik.

Csíkban az elején jól éreztem magam, de elég hamar megrekedtem. Túl korán volt azt érezni, hogy nincs tét, nincs tartalom, csak formahajhászás, és hogy én ahhoz a színházhoz már semmit nem tudok hozzáadni.

– *Nem kaptál rá lehetőséget?*

– Nem kerültem olyan helyzetbe, hogy szakmailag előrébb léphettem volna, és valószínű, ez az én hibám volt. Nem vádolom az akkori vezetőséget, mert lehet, hogy az első két-három évben nem tudtam magamból megmutatni olyat, ami után azt mondhatták volna: 'na, ez igen, ez rendben van'. 2002-ben főszereppel kezdtem, és annyi – az *Egy csók és más semmivel* indítottam, és azzal be is fejeztem. Nem tudom, kívülről milyen lehettem, csak arra emlékszem, hogy amikor az egyetemről kijöttem, bármilyen szerepet kaptam, felszedtem a színpadot. Azt hittem, a játékot mindennel tele kell pakolni. Aztán rájöttem, hogy a színpad ledobja magáról a felesleget. Csakhogy akkor még tapasztalatlan voltam ahhoz, hogy ezt megérezzem.

Kisebb szerepeket továbbra is kaptam, de valami miatt már nem bíztak bennem. Egy idő után csak epizódszerepecskéim voltak: az előadás elején vagy a végén villantam fel. Lehet, hogy ez jogos döntés volt, nekem viszont ebből ki kellett lépni. (Mondjuk, egy kivételt azért megemlítek: a *Szerelem* című előadást, amit Barta Lajos drámájából Keresztes Attila rendezett. Ebben a katonatisztet alakítottam. Nem

nagy szerep, de szakmailag hatalmas élmény volt. Fantasztikus utazás volt – az első próbától az utolsó előadásig.)

Egyik nyáron úgy alakult, hogy a színházban kitették a következő évad összes előadásának szereposztását, és láttam, hogy igazi feladatokat megint nem fogok kapni – ez jelentette az utolsó lökést. Teljesen világossá vált, hogy 'én itt ennél fennebb nem fogok lépni; ha itt maradok, ez leszek végig'. Arra gondoltam akkor, hogy ezeket a szerepeket bárkinek adhatnák. Ezekhez nem én kellek, így engem felesleges fizetni. Szóval, értettem a jelekből, és úgy jöttem el, hogy én ezzel a szakmával többé nem foglalkozom. Befejeztem.

- Mihez kezd az a színész, aki úgy dönt, hogy már nem akar színházzal foglalkozni?

- Miután eljöttem a Csíki Játékszíntől, fél évig egyáltalán nem voltam színházban. Színházon kívüli projektekkal foglalkoztam: rádióreklámok gyártása (Mix Fm), Open Stage, Menthol and White stb. Levegőt kellett vennem. Át kellett gondolnom, hogy mit kell másképp csinálnom, hol tévedtem, és hogyan tovább. Persze, tudtam, hogy szeretem a színházat. Azért választottam ezt a szakmát, mert szeretem a jó munkákat, az igazi találkozásokat, de akkor sem voltam és most sem vagyok biztos abban, hogy vissza tudnék csatlakozni egy társulathoz. Azokkal a feltételekkel, amelyekkel pályakezdőként dolgoztam, azt hiszem, nem.

- Milyen feltételekre gondolsz?

- Folyamatosan azt éreztem, hogy a rám kiosztott feladatokon belül mindent elnagyolunk. Mintha csak átfutottunk volna ezeken – semmire nem volt idő; vagyis arra igen, hogy összetákoljuk a formát, de sok esetben a lényeg mellett elmentünk. Ennek hosszú távon nem láttam értelmét.

- Ez a hangulat több társulatnál érezhető, az emberek valamiért mégsem lépnek ki a struktúrából. Nem féltél a szabadúszástól?

- Nem, mert a színházban már nem volt tétje a munkámnak; és ez az érzés annyira erős volt bennem, hogy nem érdekelt, mi történik. Arra gondoltam, hogy ennek a fejezetnek véget kell vetni, és hogy jön egy következő. A jövőre nem görcsöltem rá túlságosan.

Mélypontok, persze, voltak. Szabadúszónak lenni nem könnyű. A havi fix, amit korábban kaptam, egyszer csak nem volt, de ez a stressz engem összeszedett. Abban az időszakban például megtanultam kezelni a kudarcot. Korábban eléggé indulatos voltam, de egy idő után ezt az energiát arra használtam, hogy bizonyos helyzeteken továbblenyúljak. Elkezdtem jobban figyelni és nyitni más területek felé.

Az Open Stage akkor már eléggé felfutott, és Kozma Attilával továbbra is keményen dolgoztunk rajta. Abból meg tudtunk élni. Azt is hallottuk másoktól, hogy „könnyű volt nektek otthagyni a színházat, mert ott volt nektek az Open Stage”. Persze, de amíg más kocsmáztok, mi dolgoztunk. Próbák után nem haza, hanem a rádióba mentem, és ha ott befejeztem a munkámat, a lemezzel foglalkoztam.

- *Egy interjúban Kozma hozzád hasonlóan írja le az egyetemista önmagát: „vidéki, frusztrált, kövér srác Marosvásárhelyen – egyedül”. („Nekem is van küldetésem a világban”, interjú Kozma Attilával, 2011, uh.ro). Mindketten kovásznaiak vagytok – ott született a kettőtök barátság?*

- Kovásznán mindketten diákszínjátszósok voltunk, de akkor a színpadon valahogy nem találkoztunk, vagyis elég ritkán. Az egyetemen is két évvel felettem járt, tehát ott sem beszélgettünk sokat. Ha mégis összefutottunk, az körülbelül így nézett ki: 'Szerussz! / Szerussz! / Hányas vonattal mész haza? / A fél kilencessel. Jössz-e? / Igen'.

S akkor felültünk a vonatra, és ugyanazokkal a borkánokkal, amikkel elindultunk Vásárhelyről, Kovásznán leszálltunk. Az egyetemen neki is megvolt az osztálya és a mindennapos munkája, nekem is. Először a *Stílusgyakorlatok*ban dolgoztunk együtt; és azt, amit abban az előadásban megtaláltunk, továbbvittük az Open Stage-be.

- *A Stílusgyakorlatok a Csiki Játékszín felkérésére született?*

- Nem. Hárman – Kozma, Giacomello (Roberto) és én – jeleztük az igazgatónak, hogy szeretnénk dolgozni a *Stílusgyakorlatok*on. 2003 elején éppen úgy alakult, hogy a színháznál olyan előadást próbáltak, amiben egyikünk sem volt benne, és gondoltuk, 'csináljunk mi is valamit'. Az igazgató meg azt mondta, hogy rendben, fogjunk neki.

- *És miért éppen a Stílusgyakorlatok?*

- Másodéves voltam, amikor láttam Bán János, Dörner György és Gáspár Sándor *Stílusgyakorlatok*-előadását. Akkor ismertem meg a szöveget, és tetszett, hogy egy teljesen banális sztoriból mennyi mindent ki lehet hozni. Még az egyetemen két osztálytársammal bemutattunk belőle egy jelenetet, aminek nagy sikere lett.

Aztán, amikor a csíki társulathoz kerültem, egyik este Giacóval beszélgettünk, és emlékszem, ahogy kimondtam a '*Stílusgyakorlatok*' szót, rögtön eufóriába esett, hogy ő is már sok éve gondolkodik rajta. Szóval, akkor este nagyon örültünk, hogy így egymásra találtunk. 'Na, de ki legyen a harmadik?' Kozma szerencsére éppen akkor jött vissza Vásárhelyről, és bár nem volt könnyű meggyőzni őt, végül mégis csatlakozott hozzánk.

- *És hárman létrehoztátok az előadást – rendező nélkül.*

- Igen. Azok a próbák igazán jó hangulatúak voltak, annak ellenére, hogy az elején elég sokat „tapogatóztunk”. Meg-megakadtunk, de amikor elkaptunk valamit, vitt a lendület. Az egésznek egyáltalán nem volt munkaíze. Hagytunk időt arra, hogy megszülessen egy-egy részlet. Ott értettem meg, hogy az ihletnek nem lehet munkarendet szabni. Igazán meg akkor szabadultunk fel, amikor rájöttünk, hogy el kell felejtenünk a Dörnerék-féle előadást, és teljesen mást kell kitalálnunk. Abból kellett kiindulni, hogy Giacomello, Kozma és Lung László Zsolt ebből az alaptörténetből ír néhány jelenetet, és azokat eljátssza. Sok ötletünk volt, de bizonytalanok is voltunk. Nem tudtuk, hogy az a fajta humor, ami a próbákon megszületett, működni fog-e a nézők számára.

Ehhez hasonló előadás azelőtt nem volt Csíkban, ezért fogalmunk sem volt, hogy mennyire lesznek vevők rá. Aztán végül sikere lett. A meghirdetett előadásokra hetekkel előtte már nem lehetett jegyet kapni. Ahogy kitéttük a plakátot, vagy elhangzott a rádióban a *Stílusgyakorlatok* következő dátuma, két nap alatt elfogytak a jegyek. Néha még ma is leszólítanak Csíkban, és megkérdezik, hogy mikor újítjuk fel. Évekig teltházzal ment, heti kétszer. Több mint száz előadásunk volt belőle. Azt hiszem, színészileg jól tesz, hogy végigmész egy ilyenem.

Különleges élmény volt az is, amikor elvittük Pestre, a Komédiumba. Ugyanabba a térbe, ahol azelőtt négy évvel láttam a *Stílusgyakorlatokat*. Ott játszhattam, ahol korábban el voltam ájulva, hogy milyen jó

előadást látok. Ha másodévesként valaki azt mondta volna nekem, hogy néhány év múlva én ott játszhatom ezt, körberöhögöm.

Mi hárman a *Stílusgyakorlatok* ideje alatt lettünk barátok. Utána mutattuk be a *Nézőművészeti Főiskolát*, ami már a Csiki Játékszín saját produkciója volt, és amit Harsányi Zsolt rendezett. Azt is szerette a közönség, de nem tudtunk annyit játszani belőle, mint a *Stílusgyakorlatokból*, mert a színház levette a műsorról – szerintem túl korán. A *Stílusgyakorlatok* ilyen szempontból szerencsésebb volt, mert azt az Ami Clubban játszottuk, egy idő után Open Stage-produkcióként.

- *Mit szólt ehhez a színház?*

- Úgy éreztük, hogy a színház nem igazán akarta már ezt az előadást, ezért szabadidőnkben, amikor éppen nem volt dolgunk a színházban, a *Stílusgyakorlatokat* játszottunk az Amiban. Szederjesi Ferenc – aki jelenleg is a Szakszervezetek Művelődési Házának az igazgatója: ennek az alagsorában volt az Ami – sokat segített nekünk abban, hogy az előadás még hosszú időn át élhessen. Nehezen tudtunk volna megválni a produkciótól, hiszen ezt mi hárman hoztuk össze, mi írtuk meg, mi találtuk ki – mi rendeztük. Ráadásul imádta a közönség.

- *Azt mondd, hogy az ebben az előadásban tapasztaltakat vittétek tovább az Open Stage-be. Színészként mit jelent számodra az Open Stage, miben különbözik a színházi munkáidtól?*

- Az Open Stage előadásait sokszor nem színházi térben játsszuk, ezért a legnagyobb különbség talán az, hogy az Open Stage közönsége általában nem azért jön el az adott rendezvényre, hogy ott minket jól megnézzen. Sokszor játszottunk vendéglőben vagy konferenciateremben. Ezeken a helyeken színpad sincs. Megtörtént már az is, hogy a csapóajtó előtt léptünk fel, vagy a konyhában öltöztünk át – ott álltunk a szakácsnő mellett. Vagy az ünnepeltnek mi voltunk a kedvencei, és akkor a leves előtt megérkezett az Open Stage. Sokszor voltunk mi a meglepetés. De ezeken nem szabad fennakadni. Aki nem tudja kezelni az ilyen helyzeteket, annak nem való ez a műfaj.

Nem gondolom, hogy az Open Stage-ben mi valami brutálisan szakmaiatlant követnének el. Hány színész jár esküvőkre, szilveszteri bulikra, különböző rendezvényekre haknizni? Legtöbbször elővesznek egy operett-jelenetet, és a színházból kihozott alapra ráénekelnek. Vagy

felolvassák a szöveget. Az Open Stage-ben mi írjuk a szöveget, mi is adjuk elő, és azt gondolom, hogy színészből dolgozunk. Fontos számunkra, hogy a humor meg az, amit és ahogy megfogalmazunk, minőségi legyen.

Meg kellett tanulnunk, hogy az Open Stage humora nem tud bárhol megszületni. Például egy óriási térben, ahol minden cseng, nem működik. Egyszer egy bálteremnek a legeslegvégén játszottunk. Olyanok voltunk, mint két tökmag. Olyan fellépésünk is volt, ahol úgy jöttünk le a színpadról, hogy a nézők nem vették észre. Elkezdtük, és éreztük, hogy senkit, de az ég egy adta világon senkit nem érdekel, amit mondunk. Az is egy óriási teremben volt. Ment az első jelenet, és a végén hangosan megkérdeztem Giacótól: „ne hagyjuk abba?” Ő meg azt mondta: „de”. És lejöttünk a színpadról úgy, hogy senkinek nem tűnt fel. Ez régen volt, nagyon az elején, most már ilyen feltételek mellett nem fogadunk el felkérést.

Szóval, széles skálát jártunk be ezzel a projekttel. Évekig volt, hogy a koncerteken több ezren énekelték a dalainkat, de sajnos ennek az ellenkezője is megtörtént. Utóbbiból szerencsére kevesebb volt. Mindennel együtt én szeretem ezt a műfajt, mert éles helyzetekbe hoz engem és azt, amit éppen a világról, a humorról gondolok. Szerintem ez egy színésznek komoly próbatétel.

- Az Open Stage mellett - szabadúszóként - voltál már az Aradi Kamaraszínháznál, és folyamatosan játszol a kézdivásárhelyi Városi Színház előadásáiban. 2016-ban az aradi Gyerekességek című előadásért a bákói Nemzetközi Monodráma Fesztiválon elnyerted a Legjobb férfi alakítás díját. Szóval, mégsem szakítottál a színházzal.

- Miután Csikból eljöttem, az első munkám Aradon volt. Tapasztó Ernő hívott, és megrendezte a *Gyerekességeket*. Azt az előadás nagyon szerettem/szeretem játszani annak ellenére, hogy a rendező víziója először nehezen találkozott az én ízlésemmel. Folyamatosan azt kérdeztem, hogy „ezt most miért kell? Ezt minek?” Szóval, minden porcikám ellenkezett.

Aztán amikor mélyebben belementünk Raymond Cousse, a szerző világába, és reggeltől estig vele foglalkoztunk, elkezdtem megérteni az instrukciókat és látni azt, amihez Ernő már az elejétől ragaszkodott. Ha valamibe ennyire belemész, egy idő után akarva-akaratlanul átala-

kulsz. Ott már nem a te izlésedről van szó, hanem arról, hogy ami megszületik, az önmagában érvényes tud-e lenni a színpadon.

Közben Kézdin elindult a színház, és itt is számítottak rám. Szóval, munka munkát követett. A Városi Színházban eddig majdnem minden előadásban játszottam. Ha nem váltottam volna, ezekből az élményekből kimaradok.

- *Öt éve vagy a kézdivásárhelyi Vigadó Művelődési Ház igazgatója – Csíkszeredából ingázol Kézdire. Mi ösztönzött arra, hogy kipróbáld ezt?*

- Az Open Stage-nél folyamatosan kellett szervezni, e-mailezni, tárgyalni, egyáltalán kitalálni a koncepciót. Ott már egyre inkább elkezdtem az iránt érdeklődni, hogyan működik a menedzsment. Arra is kíváncsi voltam, hogy ez hogy valósítható meg a közsférában. És akkor jött a lehetőség, Kézdivásárhely meghirdette a művelődési ház irodavezetői állását, én meg írtam egy projektet, amivel bekerültem ebbe a munkakörbe. Nagy lelkesedéssel indultam, aztán az első két-három hónapban eléggé megijedtem.

- *Mitől?*

- Hogy nemcsak rendezvényszervezésről van szó. Egy egész csapatot és egy olyan rendszert kellett felépíteni, amiben tiszták a munkakörök, amiben mindenki tudja, mi a feladata, és azt hatékonyan el is tudja végezni. Különböző generációjú kollégáim lettek, akiknek valamilyen szinten a főnöke lettem. Én meg nem szeretem játszani a főnökösdit. Ez a funkció számomra inkább felelősség, mint státusz.

A törvények pedig folyamatosan változnak, napirenden kell lenni velük. Most már könnyebb, mert megtanultam ezeket a procedúrákat, de az elején mindennek utána kellett nézni. Olyan jogi kifejezéseket hallottam, amikről fogalmam sem volt, mit jelentenek. Rengeteg időt töltöttem azzal, hogy átlássam a jogrendszert és a közzététményen belüli törvényeket. Az első évem arról szólt, hogy meg kellett értenem, hová jöttem és mit vállaltam. Az elején azt éreztem, hogy ez nekem nem fog menni, de aztán egyik reggel úgy keltem fel: 'na, álljunk meg, ez nem így működik. Nem futamodunk meg. Ebbe most akkor belevágunk ezerrel!' És hála a jó istennek, azt gondolom, hogy azóta elég jól belejöttem.

- *Melyek az elmúlt öt év legnagyobb sikerei a Vigadónál?*

- Először is az, hogy bevezettük az évadrendszert: ősztől nyár végéig folyamatosan vannak programjaink. Ez évadonként minimum kétszáz eseményt jelent, ami azért is fontos, mert korábban sokszor hallottam, hogy 'áprilistól itt már hiába, ide akkor már nem jön senki'. Én meg nem hittem el, hogy Kézdivásárhelyen nyár elején nem lehet kulturális eseményt szervezni.

Az elmúlt évek pedig bebizonyították, hogy tavasszal nem kell becsukni a kapukat. Igaz, hogy öt évvel ezelőtt volt olyan könyvbemutató, ahol ketten voltunk: a fotós és én. Vagy volt olyan filmvetítésünk, ahol egyetlen személy ült a nézőtéren, ő viszont végignézte. Most pedig már az egyik könyvbemutatót a nagyteremben kell tartanunk, akkora rá az érdeklődés. És ez, azt hiszem, a folyamatosságnak köszönhető. Úgy érzem, mára jó viszony alakult ki a nézők és az intézmény között.

A kézdivásárhelyiek elkezdték komolyan venni a Vigadó évadrendszert, illetve a Városi Színházét. Most azt érzem, jó úton vagyunk, de még sok munka van hátra.

- *Kudarccal adódott?*

- Volt az is. Elindítottam különböző sorozatokat: Vigadó Akadémia, Vigadó Comedy, Vigadó Galéria, Vigadó Hangszín, Vigadó Stúdió – ezeken belül különböző műfajokkal foglalkoztunk: alternatív és komolyzenével, képzőművészettel, különböző tudományágak képviselői tartottak előadásokat. Az elején a Vigadó Comedy keretén belül havonta volt esemény, de ez egy idő után kifulladt. Hiába érkeztek nagy nevek, csak félházat tudtunk összehozni. Be kellett látnom, hogy a közönség elfáradt, és ebből vissza kell venni. Meg kell érezni, hogy mi az, amit most éppen nem kell erőltetni; és mi felé kell inkább elmozdulni.

A gyerek- és oktatóprogramjainkra például nagy az érdeklődés. A fiatalok balettet, néptáncot, színjátszást tanulhatnak; képzett szakemberek foglalkoznak velük. Úgy gondolom, fontos megteremteni annak a lehetőségét, hogy azok a diákok, akik a művészetek iránt érdeklődnek, komoly szakemberekkel találkozhassanak, és rendszeresen tanulhassanak tőlük.

- *Hogy lehet összeegyeztetni az intézményvezetést a színészi munkával?*

- Ha benne vagyok egy próbafolyamatban, korábban jövök be az irodába, és általában próbák után még dolgozom. Az elején éreztem, hogy 'hú, le vagyok maradva', vagy 'ott gond van, gyorsan fel kell hívni valakit', de most már egészen jól be tudom osztani az időmet. Az élet erre is kidolgozta a forgatókönyvet. Ha valahol elakadok, vagy döntés előtt állok, szerencsére van, akit felhívni, akitől tanácsot tudok kérni, akinek ilyen helyzetekben fontos a véleménye.

Évadonként általában két-három szerepet vállalok, és ez így belefér. Nem is szeretnék többet egyelőre. Inkább kevesebb előadásban vegyek részt, de azokban becsülettel.

- *Mi a legfontosabb számodra egy előadás létrehozásakor? Kívülről például az látszik, hogy szeretsz dolgozni, hogy nem spórolsz az energiáddal.*

- Intenzíven szeretek próbálni, még akkor is, ha néha azt érzem, hogy ezek az energiák üresbe mennek. Viszont van bennem dögség is. Ha elengednek, én is könnyebben engedem el magam. És olyan is van, hogy ezerrel nyomom, de belülről azt érzem, hogy nem vagyok ott, és hogy abban a pillanatban egyszerűen nem tudok találkozni a próbafolyamattal. Figyelek, hallom, mi történik körülöttem, de olyankor az az érzésem, hogy bármit csinálok, nem ér semmit. Persze, ettől még igyekszem úgy próbálni, hogy a többiek munkája ne sérüljön, de belül dühös vagyok magamra. Az a rendező, aki ismer, tudja, hogy ilyenkor nem lehet velem mit kezdeni. Végigmegyünk a próbán, és megteszek mindent, hogy másnapra összeszedjem magam.

Szeretem, ha türelmesek vagyunk egymással, ha nyitottak, kíváncsiak vagyunk egymásra. Ki tudok borulni attól, ha a színpadon az érződik, hogy 'mi civilben igazából nem vagyunk jóban, de nincs más választásunk, ezt most itt le kell nyomni'. Megtapasztaltam ezt is. Minden estének feszülten mentünk neki. Kín volt azt az egészet végigcsinálni.

Nem azt mondom, hogy a színház mindig barátságos, hogy folyton csak játék, mert nem. Néha a színház próbára teszi az idegrendszert, de abban biztos vagyok, hogy nincs szükségem arra, hogy a rendező vagy bárki üvöltözzön próbán. Ha konfliktus van, szeretem megoldani, és nem úgy menni neki egy próbának vagy egy előadásnak, hogy feszültség maradt bennünk. Ha a partneremmel nem tisztáztam le, hogy mi a baj, egyszerűen nem tudok játszani. Ezért is gondolom azt,

hogy tényleg jóban kell lenni, és nem csak annak a látszatát fenntartani. Ha bent harcok folynak köztünk, szerintem ott a színháznak vége.

- *Néhány hónapja volt a bemutatója a „Művészet” című előadásnak, amiben először dolgozhattam veled, Barabás Árpád rendező mellett. Mit jelentett számodra ez a munka?*

- Maga a folyamat jelentett a legtöbbet számomra. Az, ahogyan ez az egész elindult és felépült. Ahogy a próbákon a színész a színésszel, a rendező a színésszel találkozott. Szeretem ezt a fajta érzékenységet és összetett munkát, amit itt megtapasztalhattam. Korábban Novák Eszternél találkoztam ehhez hasonlóval – lásd *3:1 a szerelem javára*, a marosvásárhelyi színházban, 1999-ben. Vagy Rusznyák Gábornál – *Romeo(k) és Júliá(k)*, a marosvásárhelyi egyetem Stúdió Színházában, 2001-ben. Csáki Csillánál éreztem még ezt – *Lüszisztraté*, szintén a színinek a Stúdió Színházában, 2001-ben; illetve a *Don Quijotéjében*, a kézdi Városi Színházban, 2009-ben. Vagy Keresztes Attila próbáin – a már említett *Szerelemben*, a Csíki Játékszínnél, 2006-ban. Illetve Kolcsár József kézdivásárhelyi előadásaiiban.

Az ilyen igényességgel készült előadásokat egy-egy ékszerhez tudom hasonlítani. A színész felelőssége meg abban áll, hogy a rendező átadja neked, s azt mondja: „ezentúl neked kell rá vigyáznod”. Színészként ez sokkal nagyobb feladat, mint arra koncentrálni, hogy a ragasztott bajszod le ne essen. A próbának talán akkor van értelme, ha egy alaphelyzetből kiindulva a saját életünkből kezdünk dolgozni. Akkor már nem a bajszokról beszélgetünk, hanem arról, hogy számunkra mit jelent például a barátság.

A „Művészet” színészként nekem előrelépés volt, mert helyzetbe hozott. Meg kellett küzdenem azért, hogy olyasmit szedjek ki magamból, ami eltér az eddig használt eszközeimtől, de nem bánom, mert igazából akkor érzem, hogy színész vagyok, amikor dolgoznom kell. Nem az volt a feladat, hogy egy tőlem teljesen idegen figurát felépítsek. A rendező arra volt kíváncsi, hogy én milyen lennék Marc-ként. Ez így szép, de végigvinni elképesztően nehéz. Ennek az előadásnak a próbáin többször elhangzott, hogy ami a színpadon történik, azt önmagunkkal kell megtámasztanunk. Ezt a szereplőt tehát önmagamban kellett megkeresnem – és olyankor érzem, hogy jó egy munka, ha hozzá kell tennem magamat.

A csorda